

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 102/03-23

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Jána Mazáka a zo sudcov Juraja Horvátha a Jána Lubyho vo veci sťažnosti J. L., bytom Č., zastúpeného advokátom JUDr. M. S., Č., ktorou namietal porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 268/94, na neverejnom zasadnutí 5. decembra 2003 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo J. L. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 268/94 p o r u š e n é b o l o .

2. J. L. p r i z n á v a primerané finančné zadosťučinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Bratislava III p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

3. Okresný súd Bratislava III je povinný uhradiť J. L. trovy konania v sume 8 796 Sk (slovom osemtisícšesťdesiatšesť slovenských korún) na účet právneho zástupcu advokáta JUDr. M. S., Č., do 15 dní od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 102/03-9 z 20. mája 2003 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na konanie sťažnosť J. L., bytom Č. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 268/94.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k predmetu konania písomne vyjadrili účastníci konania, okresný súd listom č. Spr. 3322/03 z 1. júla 2003 a sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu listom sp. zn. CA 225/94 ST z 23. júla 2003.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania.

Predmetom konania bolo namietané porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vo veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 7 C 268/94.

Sťažovateľ uviedol: *„Sťažovateľ svojím návrhom zo dňa 22. 11. 1994 a zaslanom na Obvodný súd Bratislava III sa domáhal zaplatenia 21.337,50 Sk z titulu pracovného úrazu vojaka v činnej službe v zmysle článku 46 vojenského predpisu všeob. p. 21 práv. (...)*

Vo veci boli nariadené od podania návrhu zo dňa 22. 11. 1994 tri pojednávania a to na deň 01. 02. 1995, 08. 03. 1995 a 22. 05. 1995. Dňa 29. 5. 1995 navrhovateľ podal odvolanie proti rozsudku Okresného súdu Bratislava III 7 C 268/94 z 22. 03. 1995, ktorý bol zrušený uznesením Mestského súdu Bratislava III 12 Co 290/95 z 29. 09. 1995 a vec bola vrátená Okresnému súdu Bratislava III. Okresný súd Bratislava III nariadil na deň 03. 06. 1996 pojednávanie, ktoré bolo odročené na 24. 03. 1997. Upovedomením o odročení pojednávania zo 07. 01. 1997 sa pojednávanie 24. 03. 1997 s poukazom na rozvrh práce na rok 1997 odročilo na neurčito. Od tej doby súd vo veci nekonal.

Okresný súd Bratislava III porušil základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov.“

Vychádzajúc z uvedených skutočností sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd takto rozhodol:

„Základné právo J. L. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 268/94 o zaplatenie 21.337,50 Sk bolo porušené.

Okresnému súdu Bratislava III prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 268/94 konal bez zbytočných prietahov.

J. L. priznáva primerané finančné zadostučinenie vo výške 200 000 Sk (slovom dvestotísíc korún), ktoré je Okresný súd Bratislava III povinný mu vyplatiť do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

Okresný súd v písomnom vyjadrení k sťažnosti č. Spr. 3325/03 z 1. júla 2003 uviedol „... samozrejme, pokiaľ konanie trvá takmer deväť rokov s predpokladom, že ešte nejaký čas potrvá, je to zlé. Avšak v zásade je to len dôsledok pribúdania agendy na súdoch po roku 1990, nedostatočného personálneho obsadenia súdov v minulosti, personálnych pohybov atď. Vlni v marci chýbalo na Slovensku na počet spisov vecí, (nie na nápad vecí) 499 sudcov, a preto prakticky každá ústavná sťažnosť týkajúca sa prietahov v konaní je dôvodná. (...) Z toho dôvodu prosím Ústavný súd o určitú toleranciu, samozrejme dočasnú k tomuto „prechodnému“ obdobiu justície, podobne, ako to v minulosti urobil ESLP, i keď je isté, že štát sa celkom vyvinieť nemôže. Sudkyňa JUDr. B. P. je štvrtou sudkyňou, ktorá

prejednáva a rozhoduje vec sp. zn. 7 C 268/94. Vec prevzala spolu s množstvom ďalších vecí dňa 26. 7. 1999, v súčasnosti pracuje na súdnom oddelení s viac ako 300 nevybavenými vecami, čo bolo v zásade príčinou toho, že vo veci sa nekonalo v období od 8. 3. 2001 do 25. 11. 2002, v súčasnosti je pojednávanie nariadené na 3. 9. 2003. Ďalšie obdobie nekonania bolo takmer trojročné od 14. 1. 1997 do 16. 12. 1999, tiež to zdôvodňujem v zásade viac ako 500 nevybavenými vecami v oddelení sudkyne Mgr. I. P., od ktorej veci sudkyňa JUDr. P. prevzala. Podotýkam, že vo veci bol dňa 22. 3. 1995 vyhlásený rozsudok (návrh zamietnutý), odvolací súd ho dňa 29. 9. 1995 zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. Konštatujem, že okrem uvedených dvoch období nečinnosti, sa vo veci konalo. Na ústnom pojednávaní netrvám (...).“

Právny zástupca sťažovateľov písomne reagoval na vyjadrenie okresného súdu podaním z 23. júla 2003, v ktorom uvádza *„Vzhľadom na to, že v stanovisku OS Bratislava III z 01. 07. 2003 nie sú skutočnosti, ktoré by okresný súd vyviňovali zo spôsobených prieťahov, nemáme k tomuto stanovisku námietky s tým, že personálne problémy súdu nemôžu ovplyvniť dĺžku konania, nakoľko je garantovaná Ústavou SR. Zároveň žiadame, aby Ústavný súd upustil od ústneho pojednávania o prijatom návrhu, nakoľko sa nazdávame, že nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci“.*

Ústavný súd zistil, že na okresnom súde sa 13. októbra 2003 pojednávalo a vo veci bol vyhlásený rozsudok.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy „Každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom“.

Sťažovateľ namietal porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy z dôvodu zbytočných prietáhov v súdnom konaní, v ktorom vystupoval ako navrhovateľ.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy konštantne vychádza z toho, že „účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu, pričom k naplneniu tohto práva zásadne dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím“, čo v celom rozsahu uplatňuje vo veci sťažovateľa, predmetom ktorej je zaplatenie 21 337,50 Sk „z titulu pracovného úrazu vojaka v činnnej službe“ (II. ÚS 114/02, I. ÚS 27/03, IV. ÚS 92/03).

Rýchlosť, účinnosť a výsledok (odstránenie právnej neistoty účastníka) každého súdneho konania sú podmienené (objektívne aj subjektívne) charakterom, ako aj právnou a faktickou zložitou prejednávanej veci, ďalej správaním účastníka súdneho konania a napokon aj činnosťou súdu. Preto je základnou povinnosťou súdu a sudcu zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupoval tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, a ďalej z § 100 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je povinný podľa § 117 ods. 1 OSP robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len

z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 20/02, IV. ÚS 92/03) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú:

- a) faktická a právna zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje,
- b) správanie účastníka konania,
- c) postup samotného súdu.

a) Predmetom konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 7 C 268/94 je nárok na zaplatenie 21 337,50 Sk „z titulu pracovného úrazu vojaka v činnnej službe“.

Podľa názoru ústavného súdu rozhodovanie v tejto veci nepredstavuje vysoký stupeň zložitosti súvisiaci s dokazovaním - zistením skutkového stavu potrebného pre rozhodnutie o merite veci. Vychádzajúc zo samotnej dĺžky konania, jeho doterajšieho priebehu a dosiahnutých výsledkov ústavný súd konštatuje, že nezistil také okolnosti, ktoré by odôvodňovali deväťročné trvanie konania jeho skutkovou zložitost'ou a právnou zložitost'ou.

Na právnou zložitost' ako dôvod doterajšej dĺžky trvania súdneho sporu sa neodvoláva ani okresný súd vo vyjadrení k s'ťažnosti s'ťažovateľa. Pokiaľ ide o skutkovú zložitost', okresný súd poukázal iba na rozsiahle dokazovanie, ktoré bolo v tomto konaní vykonané.

Skutočnosť, že v tomto prípade nejde o skutkovo a právne zložitú vec napriek tomu, že ide o vec veľmi citlivú (pracovný úraz), potvrdzuje aj to, že okresný súd po podaní s'ťažnosti ústavnému súdu vydal vo veci rozsudok.

b) V konaní o s'ťažnosti namietajúcej porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov ústavný súd okrem zložitosti veci skúma aj to, akým spôsobom sa na

prieťahoch konania podieľa osoba, ktorá podala sťažnosť vo veci porušenia práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. V danom prípade možno hodnotiť správanie účastníka konania ako také, ktorým čiastočne prispel k zbytočným prieťahom v konaní (zle označený odporca v súdnom konaní, jeho neúčast' na súdnych pojednávaniach 2. októbra 1996, 6. decembra 1996 a 3. septembra 2003).

c) Ústavný súd sa zaoberal aj postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 268/94, pričom zbytočné prieťahy posudzoval ako celok s prihliadnutím na všetky okolnosti daného prípadu.

Zo zistenia ústavného súdu vyplýva, že k zbytočným prieťahom v predmetnom konaní došlo v období od 17. decembra 1996 do zaslania výzvy sťažovateľovi na vyjadrenie, či trvá na podanom návrhu (14. december 1999), a v období od zaslania výzvy Registru obyvateľov Slovenskej republiky Banská Bystrica na oznámenie trvalého pobytu svedkov (6. marec 2001) do nariadenia pojednávania na 3. september 2003 (17. jún 2003), spolu v trvaní 63 mesiacov. V skutočnosti išlo o 63 mesiacov nečinnosti okresného súdu.

Okresný súd vo svojom vyjadrení z 1. júla 2003 konštatoval a čiastočne uznal sťažovateľom namietané obdobie nečinnosti okresného súdu. Podľa citovaného vyjadrenia okresného súdu mal tento porušiť sťažovateľom označené právo v období od 14. januára 1997 do 16. decembra 1999 a od 8. marca 2001 do 25. novembra 2002, spolu v trvaní 55 mesiacov.

Rozdiel vyhodnotenia obdobia nečinnosti okresného súdu posudzovaný ústavným súdom a obdobím uznaným okresným súdom (8 mesiacov) vyplýva z rozdielneho posudzovania konania súdu, keďže výzvu na vyjadrenie, či sťažovateľ trvá na podanom návrhu, ako i výzvu právneho zástupcovi sťažovateľa, či jeho plnomocenstvo naďalej trvá, hodnotí ústavný súd ako neefektívne konanie.

So zreteľom na uvedené ústavný súd vyslovil porušenie práva sťažovateľa na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov v zmysle ustanovenia čl. 48 ods. 2 ústavy.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy „*Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 citovaného článku boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie*“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „*Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha*“. Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že primerané finančné zadosťučinenie má povahu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Podľa ods. 5 citovaného zákonného ustanovenia ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 200 000 Sk. Svoju žiadosť odôvodňoval dĺžkou celého konania od roku 1994, psychickou ujmu a sťažnou možnosťou spoločenského uplatnenia a zaradenia do pracovného procesu.

Pri rozhodovaní o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal z ustanovenia § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde a prihliadal na všetky okolnosti zakladajúce porušenie uvedeného základného práva sťažovateľa.

Sťažovateľ sa od roku 1999 domáhal zaplata 21 337,50 Sk „z titulu pracovného úrazu vojaka v činnnej službe“. Celková doterajšia doba nečinnosti okresného súdu nepriaznivo vplývala na jeho psychický stav. Nekonanie súdu pociťuje ako ujmu, ktorá má negatívny dopad na jeho život. Vychádzajúc z uvedeného, pozície sťažovateľa, princípu spravodlivosti a potreby zavŕšenia ochrany základných práv každej oprávnenej osoby, ako aj z konkrétnych okolností tohto prípadu, ústavný súd dospel k názoru, že primerané finančné zadosťučinenie vo výške 30 000 Sk je dostatočnou satisfakciou spojenou s porušením základných práv sťažovateľa.

Ústavný súd rozhodol priznať úhradu trov konania sťažovateľovi, pričom vychádzal z ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Pri určení výšky trov konania vychádzal ústavný súd z ustanovenia § 13 ods. 8 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“), podľa ktorého vo veciach zastupovania pred ústavným súdom, ak predmet sporu nie je oceneľný peniazmi, odmena za jeden úkon právnej služby je jedna tretina výpočtového základu.

Podľa § 1 ods. 3 vyhlášky výpočtovým základom je priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok predchádzajúceho kalendárneho roka. Podľa oznámenia Štatistického úradu Slovenskej republiky za prvý polrok 2002 dosahovala priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky výšku 12 811 Sk.

Ústavný súd priznal sťažovateľovi úhradu za dva úkony právnej služby (príprava a prevzatie vecí a sťažnosť), každý v hodnote 4 270 Sk. Ďalej ústavný súd priznal právnenému zástupcovi sťažovateľa dvakrát náhradu režijného paušálu po 128 Sk (§ 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c), § 19 a § 25 vyhlášky), t. j. spolu 8 796 Sk.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 5. decembra 2003